

TIPY jak na výuku žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ)

ZÁKLADNÍ ŠKOLA

Příprava na příchod dítěte/žáka:

1. Zachovejte klid!
2. Seznamte pedagogický sbor a všechny pracovníky školy s příchodem žáka.
3. Určete pedagogického pracovníka odpovídajícího za proces začlenění žáka.
4. Zapojte celý učitelský sbor, vč. přípravy třídního kolektivu a zaměstnanců školy.
5. Smluvte schůzku se zákonnými zástupci.

Komunikace se zákonnými zástupci (ZZ)

1. **Před první schůzkou** se ZZ:
 - si nachystejte **otázky**, na které potřebujete znát odpověď,
 - domluvte **tlumočníka** nebo [interkulturního pracovníka](#) (možnost např. přes [NPI](#), NNO nebo [Centra pro integraci cizinců](#)).
2. **Připravte** vhodný **prostor** pro vaše setkání (ZZ ideálně přivítejte u vchodu do školy).
3. **Předejte ZZ informace**, přeložené **do jejich rodného jazyka** (využít můžete i již přeložených materiálů na stránce www.cizinci.npi.cz).
4. **Nastavte** se ZZ **funkční způsob** dlouhodobé **komunikace**.
5. **Zjistěte** informace o dítěti/žákovi: *jakými jazyky mluví, odkud pochází, jakou má migrační zkušenost, vzdělání, sociální zázemí, znalost vyučovacího jazyka, povahové vlastnosti, alergie, zájmy, nezapomínejte ani na rodinné zázemí ad.*
6. Spojte se s NPI skrz možnost [adaptačního koordinátora](#) hned po příchodu žáka.

Začlenění žáka do ZŠ:

1. s dítětem s nulovou znalostí jazyka můžete využít **komunikačních kartiček** (např. [Meta](#), [NPI](#), aj.), určit můžete i jeho **buddyho** (spolužáka průvodce)
2. na první 4 týdny můžete pro podporu adaptace dítěte do nového školního prostředí využít služeb adaptačního koordinátora **s pomocí metodiky NPI**,
3. Poskytněte dítěti/žáku **plánek školy** (nejlépe s obrázky a přeloženými názvy místností do jeho mateřského jazyka nebo ikonami),
4. Po škole můžete rozmístit **dvojazyčné štítky** nebo **obrázkové ikony** k:
 - označení důležitých míst ve škole (např. ředitelna, tělocvična, jídelna, toaleta)
 - vysvětlivkám názvů předmětů v rozvrhu (např. zkratky M, ČJL, D, Tv děti s odlišným mateřským jazykem, ani jejich rodiče neznají, nerozumí jim!)
 - označení předmětů ve třídě (např. tabule, lavice, sešit, tužka)
5. Promyslete, **jakým způsobem zajistíte a zorganizujete výuku ČDJ** (jazyková příprava na určené škole, podpora z PPP, pedagogická intervence...),
6. Zajistěte **materiály** na výuku ČDJ, např.:

1. stupeň ZŠ (dostupné online):

[Nečtu, nepíšu, učím se česky](#) (Petra Lacinová)

[Abeceda – karty písmen](#) (Karla Kubíčková)

2. stupeň ZŠ (dostupné online):

[Překladové slovníčky základních pojmů učiva ZŠ](#) (METApro jednotlivé předměty)

[Prázdninová škola češtiny](#) (NIDV, Linda Doleží a kol.)

[Čeština do školy](#) (Janoušková a kol.)

TIPY jak na výuku žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ)

Věkově neurčené (dostupné online):

[Česky s vlaštovkou 1](#), [Česky s vlaštovkou 2](#), [Česky s vlaštovkou 3](#) (AUČCJ)

[Manuál pro učitele českého jazyka pro cizince vez znalosti latinky](#) (Čemusová a kol.)

Pro 1. stupeň vřele doporučujeme k zakoupení učebnici DOMINO - Český jazyk pro malé cizince 1 a 2. Vhodné do výuky ČDJ na více stupních jsou i časopisy Ahoj, Raketa, Šimonovy listy ad.

Více naleznete na <https://www.inkluzivniskola.cz/cdj-ucebnice-materialy>.

Výuka žáků s OMJ, rady pro učitele:

1. každý učitel **jakéhokoliv předmětu** je zodpovědný nejen za výuku obsahu daného předmětu, ale i za rozvoj jazyka, který se k tomuto předmětu váže,
2. **propojte** výuku obsahu a jazyka,
3. **aktivujte** předchozí zkušenosti a znalosti žáků,
4. **využívejte** grafických vizualizací obsahu,
5. **vytvářejte** prostor pro komunikaci a pro aktivní produkci jazykových dovedností.

Základní principy výuky žáků s OMJ:

1. **buďte srozumitelní** (výkladem i zadáním úkolů),
2. **používejte jednoduché příklady** (důležitější je, aby žák pochopil princip látky, než porozuměl obsahu),
3. **pravidelně kontrolujte pokroky žáka** (žakovské portfolio, PLPP, plán jazykové podpory),
4. **učte pro život** (zvažte, zda žák momentálně potřebuje naučit druhy vedlejších vět, nebo spíše využije nejpoužívanější spojky),
5. **zohledňujte, co je v momentálních možnostech žáka** - „méně je někdy více“.

META, s.r.o. FAQ:

Odpovědi na nejčastější otázky škol, týkající se vzdělávání dětí a žáků příchozích v závislosti na vyostřující se konflikt na Ukrajině, naleznete zde: <https://www.inkluzivniskola.cz/faq/>

S přihlédnutím k UKR konfliktu:

Na internetu naleznete mnoho zdrojů v UKR i českém jazyce, jejich seznam jsme sepsali zde: <https://www.cizincijmk.cz/cs/dokumenty/skolstvi/>

TIP pro pedagogy:

Je žádoucí, aby se dítě v prostředí školy učilo česky, ale doma byl podporován nadále rozvoj jeho mateřského jazyka. Ve školním prostředí proto doporučujeme využívat zdroje v mateřském jazyce dítěte spíše minimálně.

- **Máte ve třídě začátečníka?** Zkuste využít pohádky, kde se nemluví nebo kde se mluví málo.
- **Pro starší žáky** volte videa nebo seriály dle věku a **s ohledem na znalost vyučujícího (českého) jazyka** (některá YouTube videa nabízí také možnost českých titulků, využijte jí).
- Vyzkoušejte práci s **komiksy**, vytvořte se s dětmi/žáky třeba skrz aplikaci [STORYBOARD](#).

Další zdroje i typy naleznete zde: <https://www.inkluzivniskola.cz/zakladni-skoly>

V případě potřeby se můžete obrátit na pracovníci [META, o.p.s.](#) pro Jihomoravský kraj a informační pracovníci [Centra pro cizince JMK](#): Mgr. et Mgr. Terezu Švandovou: : svandova@meta-ops.cz.